

Handlingsplan for trygt og godt barnehagemiljø

Trygg oppvekst Tynset
2025

Innledning	3
Mål	4
Nulltoleranse og forebyggende arbeid	5
Nulltoleranse for krenkelser	5
Inkluderende felleskap	5
Lekens betydning for et trygt og godt barnehagemiljø	6
Relasjoner	7
Barn med særskilt sårbarhet	8
Barns medvirkning	8
Samarbeid mellom hjem og barnehage	8
Aktivitetsplikten	10
Barnets beste-vurderinger og retten til å bli hørt	10
Vedlegg	11
Forebyggende arbeid	12
Barnehagens rutiner	12
Sjekkliste 1: Barnehagens oppvekstmiljø	13
Sjekkliste 2: Personalets forhold til barna	14
VI-fellesskap	15
Barnehagebussen	16
Kontaktbarometer	18
Å styrke relasjonen til et barn	19
Refleksjonsskjema for arbeidet med sosial kompetanse	20
Barnesamtale	21
Aktivitetsplikt	23
Aktivitetsplan når barn krenker barn bhl § 42	23
Aktivitetsplan når voksne krenker barn bhl § 43	24
Steg for steg § 42	25
Ressurser	30
Bibliografi	31

Innledning

I barnehagelovens kapittel 8 om psykososialt barnehagemiljø står det at barnehagene skal ha nulltoleranse mot krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Alle som arbeider i barnehagen har aktivitetsplikt, det vil si å gripe inn når et barn utsettes for krenkelser. Krenkelser er et samlebegrep for ord eller handlinger som krenker en persons verdighet eller integritet. Det kan være fra enkeltstående ytringer eller handlinger, til gjentatte episoder, og omfatter derfor også mobbing. Krenkelser kan være fysiske, psykiske, verbale og non-verbale, (Lund & Helgeland, 2020).

Videre stilles det krav til forebyggende arbeid. Barnehagene skal kontinuerlig fremme faktorer som bidrar til et positivt psykososialt miljø for barna. Når krenkelser oppdages og tiltak iverksettes, plikter barnehagen å utarbeide en skriftlig plan.

Handlingsplanen for et trygt og godt barnehagemiljø er et verktøy for alle barnehagene i Tynset kommune, både kommunale og private. I Tynset har vi både små og store barnehager, men målet er det samme: Det skal være trygt og godt for barna, uavhengig av om de går i en liten eller stor barnehage, om den ligger i sentrum eller i en av bygdene.

Planen bygger på utdanningsdirektoratets (udir.no) nettressurser om barnehagemiljø og er delt i to hoveddeler; én om det forebyggende arbeidet og én om arbeidet med aktivitetsplikten. Det er lenker i teksten til ressurser som kan benyttes. Under vedlegg finnes verktøy for kartlegging og dokumentasjon, samt rutiner for arbeidet med aktivitetsplikten.

Mål

Hovedmål:

Alle barn som går i barnehagene i Tynset opplever å være en del av et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Delmål:

1. Barnehagene jobber forebyggende med det psykososiale miljøet. Arbeidet er systematisert og pågår kontinuerlig.
2. Barnehagene har gode rutiner for arbeidet med aktivitetsplikten og følger planen.

For å nå målene er det viktig at planen inngår i barnehagens årshjul/årsplan, gjennomgås hver høst og brukes aktivt hvert år. Det må også foreligge en plan for kompetanseheving, og alle nyansatte skal få grundig opplæring i planen.

Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 41 i barnehageloven beskriver nulltoleranse og forebyggende arbeid. Det innebærer at alle ansatte skal ha nulltoleranse og gripe inn når et barn utsettes for krenkelser. Barnehagen skal forebygge ved å arbeide kontinuerlig for å fremme barnas helse, trivsel, lek og læring.

Nulltoleranse for krenkelser

Det er viktig å etablere felles forståelse av hva nulltoleranse for krenkelser vil si i praksis. Dette gjelder både krenkelser mellom barn og fra personalet. Hvordan vi forstår og utøver det må innarbeides som en del av kulturen. Det sentrale er hvordan vi viser dette gjennom hverdagens ord og handlinger.

Barns opplevelser av en situasjon vil være ulike. De skal tåle uenighet og konflikter med andre barn. Nulltoleranse skal ikke forstås slik at barn ikke skal ha konflikter. Konflikter er en del av livet. Det er viktig at barn lærer å løse dem og håndtere følelser som følger med det å stå i en konflikt. Å veilede og gi støtte til å gjenopprette relasjoner mellom barna er en del av arbeidet.

Ressurser i dette arbeidet:

[Nulltoleranse for krenkelser | udir.no](https://udir.no)

Inkluderende fellesskap

Å oppleve fellesskap og føle seg inkludert er grunnleggende for barnas utvikling, trivsel, lek og læring.

Kjennetegnet på et inkluderende fellesskap er at alle barn

- har tilgang til og er en del av fellesskapet
- samhandler med andre
- opplever motivasjon, mestring og utvikling
- opplever at de blir anerkjent og akseptert
- får mulighet til å medvirke
- reagerer hvis andre barn blir utsatt for krenkelser

Personalet er trygge, tydelige og til stede slik at det er trygt og forutsigbart for alle barn. Ledere må legge til rette for at det jobbes både aktivt og systematisk med fellesskapet. Et godt fellesskap bygges og opprettholdes gjennom gode verdier og positive holdninger.

Ressurser i dette arbeidet:

[Inkluderende fellesskap | udir.no](https://udir.no) Her finnes beskrivelser, filmer og refleksjonsspørsmål dere kan bruke i arbeidet med inkluderende fellesskap.

God barnehagekultur

Åpenhet, god kommunikasjon og vilje til å dele erfaringer og kunnskap preger god barnehagekultur.

Det kjennetegnes ved at

- det er utarbeidet felles mål og verdier som gjenspeiles i praksis
- personalet trives på jobb
- personalet samarbeider godt, snakker positivt om og til hverandre og barna
- leder og personalet har et felles ansvar for et godt arbeidsmiljø
- kulturen tas ikke for gitt, men bygges, jobbes med og vedlikeholdes
- personalet er endringsvillige og fleksible
- det er god kommunikasjons- og tilbakemeldingskultur
- personalet er gode rollemodeller for barna

Ressurser i dette arbeidet:

[Fremme og utvikle en god barnehagekultur | udir.no](#) Her finner dere beskrivelser, filmer og refleksjonsspørsmål dere kan bruke i arbeidet med barnehagekultur

[Barnehagekultur – utfordringer og muligheter \(9788245037807\) by Fagbokforlaget - Issuu](#)
Hefte som inneholder konkrete råd basert på forskningsbasert kunnskap om hvordan det kan arbeides for å fremme en trygg og inkluderende barnehagekultur.

[9. Personalets samarbeid for et godt barnehagemiljø | udir.no](#) Fra veilederen; barns trivsel – voksnes ansvar.

[Personalkurs - Livet og sånn](#) Opplæringsmateriell til bruk i personalgruppa for å bygge en trygg og god barnehagekultur.

[Hvem er du i møte med barn og unge? – snakkemedbarn.no](#) Beskrivelser, film og refleksjoner.

Lekens betydning for et trygt og godt barnehagemiljø

Lek er en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter. Et trygt og godt fellesskap gjør at barna kan bruke energien sin på lek, utforsking og læring.

Det kjennetegnes ved at

- det er en felles forståelse blant personalet om at leken må prioriteres
- personalet har god sosial kompetanse
- det er gode relasjoner mellom barna, og mellom barna og personalet
- personalet er tett på og observerer barna i leken
- personalet ser mulighetene i leken og hjelper barna med å forstå at alle er en del av fellesskapet
- personalet støtter leken ved å hjelpe barna i samspillet med hverandre
- personalet hjelper barna til å sette ord på følelser
- personalet deltar i leken, er kreative og lar seg fange av den

Kari Pape (2020) påpeker dette om lek og lekemiljø:

- Rom er til for å brukes, uansett hva klokka er.
- Dører er til for å lukkes, gi barn ro.
- Der hvor det finnes barn, trengs det ofte en ansatt. Der hvor det finnes en ansatt fra før, trengs det sjelden flere.
- Faste smågrupper er aldri feil. Da får man også avklart hvor de voksne skal være og hvilket ansvar den enkelte har.
- Når voksne er i farta fra rom til rom, påvirker det barna, voksne som er i ro på ett sted, skaper ro!
- Barns lek trenger næring, gi barna felles opplevelser.
- Bruk samme tema over lange tidsperioder, knytt lek sammen med tema.
- Gjør rommene mer lekevennlige.

Ressurser i dette arbeidet:

[Lekens betydning for et trygt og godt barnehagemiljø | udir.no](#) Her finner dere beskrivelser, filmer og refleksjonsspørsmål dere kan bruke i arbeidet med inkluderende lekemiljø.

[7. Barns samspill i lek | udir.no](#) Fra veilederen; barns trivsel – voksnes ansvar.

[Gode medarbeidere i barnehagen - Arbeid med lek og inkludering by Kommuneforlaget A/S - Issuu](#) Kari Pape (2020).

Relasjoner

Gode relasjoner er grunnleggende for et trygt og godt barnehagemiljø, og er noe av det viktigste vi jobber med.

En barnehage preget av gode relasjoner kjennetegnes ved at

- personalet viser omsorg, respekt og ser hvert enkelt barn
- barna opplever tillit, trygghet og engasjement fra personalet
- personalet legger til rette for at barna kan etablere positive relasjoner til andre barn
- barn støtter og hjelper hverandre
- det er et godt foreldresamarbeid
- personalet har forventninger til barna
- hver enkelt i personalet tar ansvar for å utvikle og vedlikeholde gode relasjoner til alle
- hver enkelt i personalet tar ansvar om relasjonen ikke fungerer, vender blikket mot seg selv og sitt bidrag

Ressurser i dette arbeidet:

[Foredrag: Omsorgsfulle relasjoner | udir.no](#) - Kort foredrag med May Britt Drugli

[Gode relasjoner skaper trygge og gode barnehagemiljø | udir.no](#) - Her finner vi beskrivelser, filmer og refleksjonsspørsmål dere kan bruke i arbeidet med relasjoner.

[3. Relasjonene og samspillet barna imellom | udir.no](#) Fra veilederen; barns trivsel – voksnes ansvar.

[5. Sosial kompetanse | udir.no](#) - Fra veilederen; barns trivsel – voksnes ansvar.

Barn med særskilt sårbarhet

Vi skal ivareta barnas behov og følge med på hvordan de trives og utvikler seg. Det er viktig at vi vet hvilke barn som har en særskilt sårbarhet. Alle barn kan være sårbare i perioder av livet. Det kan handle om funksjonsevne, atferdsvansker, sosioemosjonelle utfordringer, hjemmesituasjon, religion eller kjønnsuttrykk. Barn som har opplevd krenkelser og ikke har hatt det trygt og godt i barnehagen kan også være særskilt sårbare.

I Tynset kommune bruker vi BTI – handlingsveileder for å tidlig kunne identifisere og følge opp barn med særskilt sårbarhet. Bedre tverrfaglig innsats (BTI) er en samhandlingsmodell for tjenester som møter barn, unge og foreldre det er knyttet undring eller bekymring til. Handlingsveilederen beskriver det praktiske arbeidet med denne modellen.

[Bedre tverrfaglig innsats for barn og unge i Tynset kommune - Trygg oppvekst Tynset](#)

Barns medvirkning

Vi skal sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet.

Medvirkning er viktig for at barna kan utvikle selvstendighet. Barna skal ha en opplevelse av at de får delta i planleggingen av aktiviteter. Personalet må være emosjonelt tilgjengelige og oppmerksomme på barnas meninger, ønsker og behov - innenfor tydelige rammer.

Systematiske og regelmessige barnesamtaler kan brukes som en metode i det forebyggende arbeidet og for å sikre barns medvirkning. Hensikten med disse samtalene er å bygge en anerkjennende relasjon mellom barn og voksne, sørge for at barnets stemme blir hørt, og bidra til økt trygghet og selvforståelse hos barnet.

Ressurser i dette arbeidet:

[snakkemedbarn.no – Øv deg på samtaler med barn og unge](#)

[E-læring – Barneombudet](#)

[Barns medvirkning | udir.no](#)

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing og andre krenkelser ikke får utvikle seg i barnehagen. En god og tillitsfull dialog mellom hjem og barnehage er viktig for at samarbeidet skal fungere. Det er barnehagen som har det overordnede ansvaret for å legge til rette for dette.

Vi som jobber i barnehagen må ha som utgangspunkt at alle foreldre er en ressurs, og at de har verdifull informasjon om barnet. Det er viktig å jobbe systematisk for å etablere og opprettholde et godt samarbeid med hjemmet. Når foreldre får mulighet til å delta aktivt og opplever at de har innflytelse og medvirkning, blir barnehage og hjem likeverdige parter i samarbeidet.

Gode relasjoner mellom personalet, foreldre og barn er med på å bygge en positiv barnehagekultur som kan ha en forebyggende effekt.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må, på lik linje med personalet, være bevisst på hva de uttrykker når barn er til stede.

Foreldrene bidrar til samarbeidet ved å

- hilse på og snakke med alle barn og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen
- melde fra til barnehagen dersom det oppdages krenkende atferd/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha tett samarbeid med barnehagen

Hvis foreldre kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor og dette utløser aktivitetsplikten.

Ressurser i dette arbeidet:

[FUB - Et nasjonalt utvalg for foreldre med barn i barnehage](#)

[Dialogmodellen - Dialogmodellen](#)

[Samarbeid mellom hjem og barnehage | udir.no](#)

[8. Samarbeid mellom barnehage og hjem | udir.no](#)

Aktivitetsplikten

§ 42 i barnehageloven sier at alle som arbeider i barnehagen, har plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt miljø. Dette kalles **aktivitetsplikt**. Vi har et ansvar for å følge med og avdekke krenkende atferd. Vi har plikt til å melde fra til styrer ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt. Videre skal vi undersøke saken så raskt som mulig og sette inn egnede tiltak. Disse tiltakene skal settes inn i en skriftlig plan som beskriver følgende:

- hvilke problemer tiltakene skal løse
- hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- når tiltakene skal gjennomføres
- hvem som skal gjennomføre tiltakene
- når tiltakene skal evalueres

§ 43 er en skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn. Dette skal straks meldes til styrer. Dersom styrer krenker, skal det meldes til barnehageeier. Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd, skal iverksettes straks.

Når vi undrer oss over et barn, bruker vi [handlingsveileder](#) med tilhørende verktøy. Disse verktøyene kan også benyttes i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet.

Barnets beste-vurderinger og retten til å bli hørt

Når vi tar avgjørelser eller handler på en måte som påvirker barn, skal det beste for barnet være et grunnleggende hensyn. Det gjelder også i spørsmål knyttet til barnets barnehagemiljø. Barnets beste vurderinger skal gjøres når det opprettes en sak rundt barnet.

Ressurser i dette arbeidet:

[Barnets beste-vurderinger og retten til å bli hørt | udir.no](https://udir.no/barnets-beste-vurderinger-og-retten-til-a-bli-hort)

Vedlegg

Forebyggende arbeid:

• Barnehagens rutiner for det forebyggende arbeidet.....	13
• Sjekkliste 1: Barnehagens oppvekstmiljø.....	14
• Sjekkliste 2: Personalets forhold til barna.....	15
• VI-fellesskap.....	16
• Vennskapsbussen.....	17
• Kontaktbarometer.....	19
• Å styrke relasjonen til et barn.....	20
• Refleksjonsskjema for arbeidet med sosial kompetanse.....	21
• Barnesamtale.....	22

Aktivitetsplikt:

• Aktivitetsplan når barn krenker barn bhl § 42.....	24
Aktivitetsplan når voksne krenker barn bhl § 43.....	25
• Steg for steg §42.....	26
1. Fyll ut undringsnotat.....	26
2. Undersøkelser.....	27
3. Opprette tiltaksplan.....	29
4. Evaluering med personalet.....	30
5. Evaluering med foreldrene.....	30

Forebyggende arbeid

Barnehagens rutiner

Hva	Når	Ansvar	Utført dato
Gjennomgang av handlingsplanen og drøfting av hvordan vi jobber med denne	Oppstart nytt barnehageår	Styrer	
Opplæring i handlingsplanen for alle nyansatte	Ved ansettelse	Styrer	
Foreldre informeres om planen	Foreldremøte	Styrer	
Barna informeres om planen	På høsten	Pedagogiske ledere	
Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet	Ledermøte 2 ganger pr år	Styrer	
Relasjonskartlegging	2 ganger pr år	Pedagogiske ledere	
Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid. Evaluering foretas i personalmøte og samarbeidsutvalg. Barnehagen vurderer egen praksis knyttet til aktivitetsplikten og hvordan ansatte følger opp dette.	På våren	Styrer	
Arbeid med handlingsplanen settes inn i allerede eksisterende planverk, møtestruktur og årshjul. F.eks. årsplan for hver enkelt barnehage, avdelingsmøter og personalmøter		Styrer	

Sjekkliste 1: Barnehagens oppvekstmiljø

	JA- alltid	JA – oftest	NEI - sjelden	NEI - aldri
Er miljøet i vår barnehage preget av inkludering gjennom gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet, og er alle medvirkende?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				

Begrunn svarene og reflekter sammen.

Skjemaet kan også brukes til egenrefleksjon. En god refleksjon kan være å stille spørsmålet «hvordan bidrar jeg til?» til de tre punktene.

Sjekkliste 2: Personalets forhold til barna

	JA – alltid	JA – oftest	NEI – sjelden	NEI - aldri
Er jeg anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?				
Blir alle barna lagt merke til i like stor grad, uavhengig av type personlighet?				
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra meg?				
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra meg?				
Har jeg lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre?				
Er det noen barn jeg tar mer kontakt med enn andre barn?				
Klarer jeg å involvere alle barna i fellesskapet – f.eks. ved måltider?				
Har jeg større tålmodighet med noen barn enn andre?				
Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av meg enn andre når de tar kontakt med meg?				
Er jeg bevisst på bruken av ironi?				

Begrunn svarene, tør å være ærlige og reflekter sammen.

Skjemaet kan også brukes til å vurdere avdelingens praksis. «Jeg» byttes ut med «vi».

VI-fellesskap

VI-fellesskap blir brukt i organisasjonspsykologien om fellesskap der det enkelte individ står sammen med andre og det dannes en VI-følelse. Det betyr ikke at de individuelle forskjellene er borte eller nedvurderes, tvert imot: De inkluderes i fellesskapet.

I et VI-fellesskap i barnehagen vil engasjerte og kjærlige voksne sammen med gode oppfølgingsrutiner, tydelige strukturer, ledelse og forventninger føre til at de som opplever seg utenfor, raskt blir invitert inn og inkludert.

- Hvordan sikrer vi at *alle* barna og foreldrene som kommer over dørterskelen opplever seg som betydningsfulle deltakere i fellesskapet her i barnehagen hver eneste morgen? (rutiner, hvem gjør hva, hvor lenge, fleksibelt, faste voksne m.m.)
- Hvordan kan jeg bidra til at dette skjer? (min styrke)
- Hvordan kan ledelsen bidra? (ansatte kommer med ideer til ledelse)
- Hvordan kan foreldrene bidra? (tematikken drøftes på første foreldremøte)

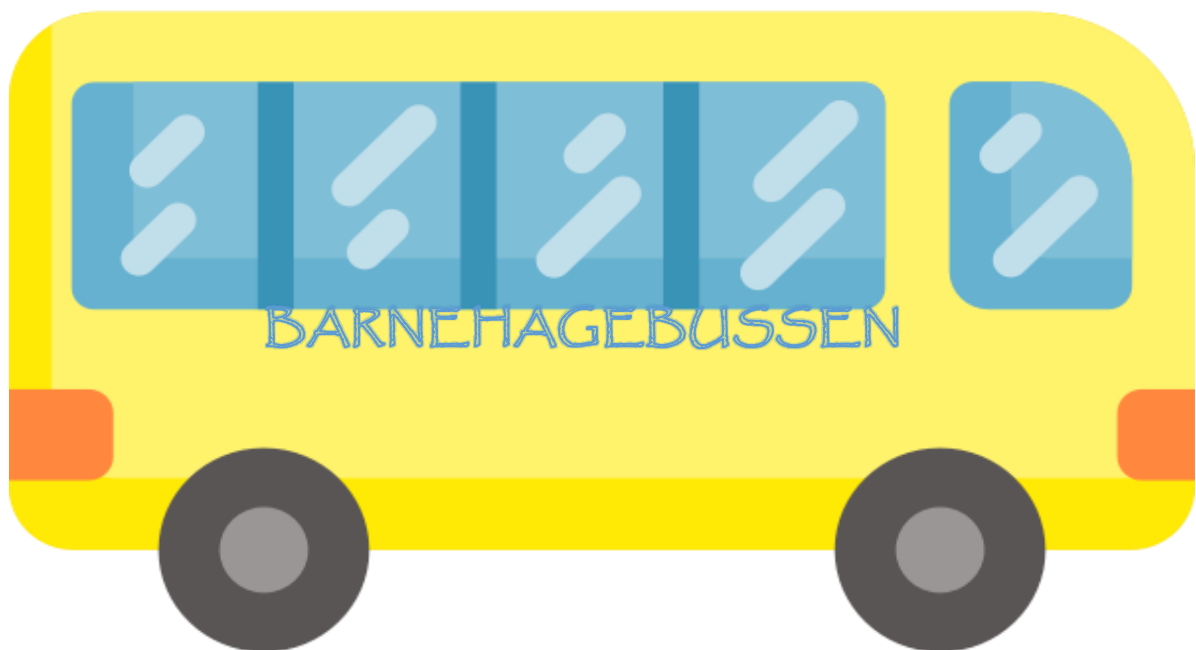
Slik kan for eksempel måltidet, turtiden, utetiden, inne-leken og samlingsstunden gjennomgås på samme måte.

Barnehagebussen

Kartlegging av barnehagemiljøet

Dette er et verktøy for å kartlegge hvordan barna opplever sin og andres plass i barnegruppa. Her bruker man bilde av alle barna og bilde av en buss. Det er fem vinduer i bussen.

Barnet du snakker med sitter i føreriset, og en legger bilde av dette barnet på bussen. Barnet i føreriset skal velge fire barn som de vil ha med seg på bussturen. Det gjør en ved å ta de fire bildene en vil og legge de på bussen (en må ha bilde av alle barna på avdelingen). Den voksne har et avkrysningsskjema for hvem som blir valgt. Er det noen barn som blir valgt få ganger eller ikke blir valgt, vet de ansatte at de har noe å jobbe med.

Avkryssingsskjema – Barnehagebussen:

Skriv navnene til alle barna på avdelingen i loddrett kolonnen til venstre og i øverste rad av skjemaet. Loddrett kolonne = hvem du snakker med, og øverste raden er hvem barnet velger med seg i bussen.

[illegible]

Kontaktbarometer

Alle i personalgruppa bruker noen minutter og plasserer barna i de fargelagt sirkelene. De av barna jeg har god kontakt med plasserer en i grønn sirkel. Er jeg litt usikker på hvor god kontakt vi har så plasseres de i gul sirkel. Skulle det være noen barn jeg ikke «kjenner» eller føler jeg ikke har god kontakt med skal de plasseres i rød sirkel.

Når alle i personalgruppa har gjort dette skal vi ha en samtale rundt resultatet. Det må gjøres en oppsummering av resultatet og tas med til videre arbeid. Hvilke barn må vi jobbe for å bedre relasjonen til? Hvilke tiltak må til? Ta vare på resultatet. Har det endret seg til neste gang en tar kontaktbarometeret? Hvordan har en jobbet i mellomperioden?

Bruk gjerne skjemaet «å styrke relasjonen til et barn» i arbeidet med relasjonen til enkeltbarn.

Å styrke relasjonen til et barn

Velg et barn du ønsker å styrke relasjonen til.

Barnets navn:
Beskriv relasjonen slik den er i dag:
Hva tenker du er årsaken til at det er sånn?
Beskriv relasjonen slik du tenker den burde være:
Du får 4 uker til å styrke relasjonen, hva vil du gjøre?
Etter 4 uker: Beskriv din relasjon til barnet i dag, har noe endret seg?

Refleksjonsskjema for arbeidet med sosial kompetanse

Med vekt på barnegruppa	Med vekt på deg
Hvordan fungerer rolleleken i barnegruppa?	Tenk over hvordan du kan bidra i arbeidet med å stimulere rolleleken.
Deltar alle barn i leken?	På hvilken måte kan du bidra i arbeidet med å inkludere alle barn i lek?
Preges barnegruppa av humor og glede?	Tenk over hvordan du kan bidra til å skape humor og glede.
Utfører barna positive sosiale handlinger?	Tenk over hvordan du kan bidra i arbeidet med å skape et positivt sosialt klima.
Er barna gode til å løse konflikter seg imellom?	Tenk over hvordan du kan bidra til at konflikter blir håndtert på en god og rettferdig måte, som skaper positiv læring.
Prater barna positivt til hverandre – har de en god tone seg imellom?	Tenk over hvordan du prater til barn og voksne – har du og de andre ansatte en god tone dere imellom?
Klarer barna å se en sak fra en annens synsvinkel, klarer de å forstå at andre barn kan oppleve en sak annerledes enn de selv gjør?	Tenk over hvordan du kan bidra til barnas utvikling av sosial rolletaking. Og: klarer du å se en sak fra barnets side?

Barnesamtale

Fortell hvorfor du ønsker å snakke med barnet. Gi uttrykk for at vi ønsker å finne ut hvordan barna i barnehagen har det.

Husk å ta barnets initiativ, og vær aktiv lyttende til det barnet sier. Spør gjerne etter barnas synspunkter på hva som kan gjøres annerledes om det er noe de ikke er fornøyde med.

Barnets navn	Fødselsdato

«Jeg har lyst til å høre hvordan du har det i barnehagen. Fortell!» Barnet er ekspert på sine opplevelser, ikke korriger.

Punktene er ment som en støtte og hjelp i samtalen. Det er ikke meningen at alle spørsmålene skal stilles under ett.

Trivsel:

- Hva liker du å gjøre i barnehagen?
- Fortell meg mer hva du synes er bra/ikke bra med barnehagen?
- Liker du å gå på tur?
- Kjeder du deg noen ganger?
- Når er du glad i barnehagen?
- Er du trist i barnehagen? Når er det? (fortell)
- Ser du noen i barnehagen som ikke har det bra?

Lek:

- Hva liker du å leke inne/ute?
- Hvor liker du å leke inne/ute?
- Er det steder det går an å være i fred inne/ute?
- Er det rom/steder det er lov til å herje inne/ute?

Rutinesituasjoner:

- Hvordan syns du det er å si «ha-det» til mamma og pappa? Hva gjør du når de har gått?
- Liker du å være med på samlingsstund?
- Er det fint når dere spiser mat?
- Hvordan er det å kle på seg i garderoben?
- Får du hjelp av de voksne i disse situasjonene?

Voksne:

- Er det noen av de voksne du liker godt å være sammen med?
- Hva gjør den voksne som du liker så godt?
- Er det noen voksne som du ikke liker så godt å være sammen med?
- Er det noen voksne som kjefter eller er for strenge?
- Leker de voksne med barna?
- Får du hjelp når du trenger det?
- Bruker de voksne å bestemme hva dere skal gjøre inne/ute?
- Kan du være med å bestemme litt på hva som skjer?

Til spørsmål om vennskap, ta gjerne fram barnehagebussen og bruk den som et utgangspunkt for den videre samtalen.

Vennskap:

- Kan du fortelle meg hva det er å være en god venn?
- Er barna i barnehagen gode venner?
- Hvem leker du med i barnehagen?
- Er det noen du skulle ønske du kunne leke mer med? Hvorfor?
- Er det noen det er vanskelig å leke med? Hvorfor?
- Får alle være med å bestemme i leken?

Aktivitetsplikt

[Hva gjør du når et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø? | udir.no](#)

[Arbeid med aktivitetsplikten | udir.no](#)

Aktivitetsplan når barn krenker barn bhl § 42

Oppgaver	Ansvar	Gjennomføring
Gripe inn dersom et barn i barnehagen blir utsatt for krenkelser Snakke med de involverte	Den som observerer	
Fylle ut et undringsnotat	Den som observerer	
Melde fra til styrer når man får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Melding kan også komme fra foreldre, barn eller andre	Den som observerer	
Styrer vurderer alvorlighetsgrad og informerer barnehageeier i alvorlige tilfeller	Styrer	
Undersøkelser og observasjoner settes i gang umiddelbart når det er kommet frem at et barn ikke har det bra	Styrer/pedagogisk leder	
Samtaler med barnet som opplever seg krenket	Pedagogisk leder/noen som barnet er trygg på	
Samtaler med foreldrene til barnet som opplever seg krenket	Styrer/pedagogisk leder	
Samtale med barnet/barna som krenker	Pedagogisk leder/noen som barna er trygge på	
Samtale med foreldre til barnet/barna som krenker	Styrer/pedagogisk leder	
Tiltaksplan utarbeides	Styrer/pedagogisk leder	
Evalueringsmøte for personalet etter 1-2 uker	Styrer/pedagogisk leder	
Ny samtale med foreldre om status	Styrer/pedagogisk leder	
Jevnlige evalueringer til saken er løst	Styrer/pedagogisk leder	

Aktivitetsplan når voksne krenker barn bhl § 43

Oppgaver	Ansvar	Gjennomføring
Den som har observert eller observerer krenkende atferd informerer barnehagens leder straks. Gjelder saken leder, er det barnehageeier som skal informeres.	Den som observerer	
Samtale/møte med ansatt dersom saken gjelder en annen ansatt. Samtale med barnehageeier dersom saken gjelder leder. Den ansatte/leder skal få tilbud om å ha med en tillitsperson i møtet.	Styrer/Barnehageeier	
Lage en tiltaksplan	Styrer eller barnehageeier evt. i samarbeid med sektorleder	
Avhengig av hvor alvorlig saken er, vurdere å gi den ansatte/leder en skriftlig advarsel.	Styrer/barnehageeier	
Foresatte til den/de som blir utsatt for handlingene blir informert og tatt med på råd.	Styrer/barnehageeier i samarbeid med pedagogisk leder	
Informasjon til personalet (ved behov).	Styrer/barnehageeier	
Evaluerings av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av den ansatte/leder. Deretter oppfølging ved behov.	Styrer/barnehageeier i samarbeid med pedagogisk leder	
Evaluerings etter 1-2 uker. Drøfte eventuelle nye eller endrede tiltak.	Styrer/barnehageeier	
Ny(e) samtale(r) med ansatt/leder ved behov.	Styrer/barnehageeier	

Steg for steg § 42

Her beskrives arbeidet med aktivitetsplikten steg for steg med tilhørende verktøy/skjemaer.

1. Fyll ut undringsnotat

UNDRINGSNOTAT	
Dette skjemaet kan benyttes når du er urolig for et barns utvikling, trivsel, hjemmesituasjon eller lignende. Ved observasjon av barnet er det viktig at oppmerksomheten skal rettes mot konkrete observasjoner, og ikke være fortolkninger av hva atferden kan være et uttrykk for. Husk at barn og foreldre skal involveres i en uro/ undringsfase. Hva er det man faktisk ser, hører og observerer? Notatet er ment som en hjelp/mal. Fyll kun ut det som er naturlig i forhold til saken.	
Barnets navn	Fødselsdato
Hva er du bekymret for? (kryss av):	
☐ Fysisk	☐ Atferd
☐ Sosialt	☐ Språk
☐ Psykisk/emosjonelt	☐ Syn/Hørsel
	☐ Mobbing/krenkelser
	☐ Hjemmesituasjonen
	☐ Annet
Beskrivelse av situasjonen (Hvem har uttrykt bekymring?)	
Dato	Underskrift

2. Undersøkelser

Dette kan dreie seg om samtale med foreldre, samtale med barnet/barna, observasjoner, kartlegginger el. annet. Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste jf. barnehageloven § 3, skal legges til grunn. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Referatmal samtale med foreldrene/barnet/barna

Barnets/barnas navn	Fødselsdato

Til stede i møtet

Bakgrunn for undringen/bekymringen

Barnets/barnas opplevelser/synspunkter

Foreldrenes opplevelser/synspunkter

Barnehagens opplevelser/synspunkter

Skal det opprettes tiltaksplan? Hvis nei må det begrunnes!

Observasjonsskjema fra BTI/handlingsveileder:
[Observasjonsskjema-ny-versjon-juni-24.docx](#)

Observasjonslogg:

Hva er sett/hørt?	Hvem gjelder det?	Når?	Signatur

Kartlegginger:

- Kartlegging av det psykososiale miljøet
- Enkeltbarn, grupper
- Relasjoner og vennskap mellom barn
- Relasjoner barn-voksen
- Barnesamtaler

Dette er forslag til kartleggingsverktøy. Det er viktig å tilpasse og bruke det som er hensiktsmessig i den enkelte saken.

3. Opprette tiltaksplan

Navn	
Barnehage/avdeling	

Dato for gjennomført samtale med foresatte	
Dato for opprettet tiltaksplan	

UTFORDRINGER evt. tidligere tiltak

BARNETS STEMME (Det barnet sier eller gir uttrykk for, avhengig av barnets alder og utvikling)

TILTAKSPLAN				
Nr.	Mål	Tiltak	Ansvarlig	Innen

EVALUERING
Ble tiltakene gjennomført etter planen?
Hvordan opplever barnet/ungdommen og foresatte virkningen av tiltakene?
Tiltak som fortsetter og evt. nye tiltak føres i ny tiltaksplan.

Underskrift _____
(barnehage)

_____ (foresatte)

4. Evaluering med personalet

Ta fram tiltaksplanen og gjør en statusrapport.

Dato	Til stede
Blir tiltakene gjennomført etter planen?	
Hvordan opplever barnet/barna og foresatte virkningen av tiltakene?	
Bør det gjøres justeringer i tiltaksplanen?	

5. Evaluering med foreldrene:

- Gjøres i tiltaksplanen.

Ressurser

Barns trivsel – voksnes ansvar:

Veileder utviklet som støttemateriell til rammeplanen.

[Barns trivsel - voksnes ansvar | udir.no](#)

BTI Tynset:

Handlingsveileder for tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats.

[Bedre tverrfaglig innsats for barn og unge i Tynset kommune - Trygg oppvekst Tynset](#)

Dialogmodellen:

Modell som gir veiledning og verktøy i det forebyggende arbeidet mot mobbing.

[Dialogmodellen](#)

E-læringskurs for å gi støtte til å kunne gjøre vurderinger av barnets beste.

[E-læring – Barneombudet](#)

Foreldreutvalget for barnehager:

Nettsiden til foreldreutvalget for barnehager med egne temasider for barnehagemiljø.

[FUB - Et nasjonalt utvalg for foreldre med barn i barnehage](#)

Utdanningsdirektoratet sine nettsider med råd og kunnskap om barnehagemiljø.

[Hva er et trygt og godt barnehagemiljø? | udir.no](#)

Livet og sånn:

Gratis opplæringsmaterieell for folkehelse og livsmestring for barnehager og skoler.

[Livet og sånn](#)

Snakke med barn:

Nettressurs om samtaler med barn. Her kan man øve på vanskelige samtaler og finne fagstoff om temaet.

[snakkemedbarn.no – Øv deg på samtaler med barn og unge](#)

Veilederen:

Veilederen gir enkel og oppdatert tilgang til regelverk, opplæring og praktiske verktøy i arbeidet med barnehagemiljø.

[Tema - Å skape et trygt og godt barnehagemiljø for alle](#)

Bibliografi

Lovdata. (2025). *Lovdata*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8

Lund, I., & Helgeland, A. (2020). *Mobbing i barnehage og skole - nye perspektiver*. Cappelen Damm Akademisk.

Pape, K. (2020). *Gode medarbeidere i barnehagen - arbeid med lek og inkludering*. Kommuneforlaget.

Utdanningsdirektoratet. (u.å.). *Utdanningsdirektoratet*. Hentet fra <https://www.udir.no/laringog-trivsel/barnehagemiljo/>